בני העיר פרק רביעי מגילה כו.

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ג], ב) יומא יב. ג"כ פב:, ג) [סוטה מה:], ד) יומא יב. וב"מ נג: קיח:, ה) [עי' סוטה לז.], ו) [שנאמר וכן מתפיו שכן כ"ל וכן הוא להדיא הגי' ביומ' ומנחמ'], ז) [הוס' מ"ס פ"ח], ח) [בתוספתא איתא בר' שמעון], ט) [גם"ל: תוספת. י) [וכן איתא בהדיא במגחות ל:]. יליף דמעלין מתת מתחות החטאים וכו' ולגא מורידין יליף מריקם משה את המשכן וכו' וע"ש בפר"י וה"ע וכן בשבת כח: כתב רש"י ד"ה מעלין בקדש ומין מורידין מקרא יליפינן לה ממגחות פרק שני אלחם], כ) [תענית כז:], ל) [תענית כז:], מ) [לעיר של דלת המעמד], נ) [דף נג:], ס) [ע"כ], ע) לא מעלין בהם ור"ל למסקנא דהתם המיקוח הוא כן אית ליה בית דירה לו לא הכפרים והכרכים שיה לכ"ע ועי' במהרש"ל.

הגהות הב"ח

(א) במשנה לוקחין ספרים: (ב) רש"י ד"ה תוספתא ומעמדות והא דתנן וכו' אפסר דבית הכנסת וכו' ומנכון לבתים ולמשכים היה המתוטה כו' כל"ל ותיבות ולנין סם נמחק ע"כ פי' כל אנשי העיירות של אנשי מעמד מתכנסין לעיר של דלת המעמד: (ג) בא"ד ואקרלי הוה שמעמד היה. ר"ב [אפר בהתחלה ועאלר זה הלשון] הכא כיכורים דמתכנסין לעיר של מעמד ולנין בחוזה של עיר קמיילי הכא דהיו מתחלנין בלבוד בחוזה של עיר כאיתן הימים שהיו לנין שם ואקרלי כעלמא הוה פעם אחת בשנה ואפ"ה לר' מנחם יש בהן משום קדושה ולא דמי להא דקאמר לקמן בסוף דף כ"ז לר הכי קדשיהו לגילוהו שבילי דעהדעא דהתם בהתפלא כיחיד בדין כ"ש מידי דאין בו משום קדושה: (ד) ד"ה אמר לא וכו' ובתי מדרשות שבה מטמאין כשאר בתי: (ה) ד"ה ומה היה וכו' אלא מקום ויהיכל ובית הכנסת קדשי הקדשים שהוא לצד מערב עכשיו נשאר בנתיים מקום המזבח וכו' כאותה הרלעה אלא קרן מזרחית דרומית מקום היסוד: (ו) ד"ה לא שנו וכו' וכיון הכנסת בקדושתו עומד וכו' מנהיג ספרים בקדושתן אלא שלא מכרו שבעה העיירות: (ז) הוס' ד"ה ירלעה וכו' של עורף שהוא בנימין:

מוסף רש"י

סתומתאה. עי' רש"י לעיל ב. ובטוחות ב. ואין ירושלים מיטמא בנגעים. שאין לאחוזה להם, קסבר לא נתחלקה לשבט יהודה ובנימין אלא כל הסבטין שוין בה (יומא יב.). אני לא שמעתי. קסבר נתחלקה לשבטים, אלא מקום מקדש בלבד. שבקשה דוד את בונין מתניה היכוסי גבה הכסף מכל שבט ושבט כדאמרינן בספרי ובשחיטת קדשים (שם). במאי קמיפלגי. ר' יהודה ורבנן (שם). הר הבית הלשכות והעזרות. לד המזרחי דומה הר הבית שזרת נשים כולה ועזרת ישראל כולה. ר"ל אחה של מקום רגלי דריסת הכהנים לגלן מרגלי ישראל ישם המזבח המתיר מכל כל בנימין. אלא שבתקום מוקב המזבח יוצאה לרוחב מחלקו של יהודה ובנכנסה לקרן מזרחית דרומית (שם). ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה. לרוחבו של מזבח, אחלקו של יהודה היה המזבח, כתיבתא מה היה מחלקו של יהודה הר הבית (בכתיבתא) והלשכות שבו והכוהנים, עזרת נשים כולה ועזרת ישראל כנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל מיקרי עזרות, נמצא חלקו של יהודה בחוזה המזבח ובלבד לדרום והמזבח מוכל בחלקו אמה בחוזה, אלא שלבד קרן מזרחית לפנים היה כלה חלקו של יהודה, שהיה אותה אמה בחוזה מן הקרן אמה והרלעה היתה יוצאה בדרום למזבח ובנכנסת בחלקו של בנימין, שמקום הבדיחה ולמערב היה חלקו של בנימין, אלא שרלעה זו היתה ליהודה כלה כתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח מוכל בה אמה, והיא אמה שהיה בנימין היסוד רחוי להיות בה, כדאמר מר (מדות פ"ב מ"ג) עלה אמה וכנס אמה אמה אמה ומזבח מוכל מזרח בעוני אמה היה מוכל חלקו של יהודה וכן כולל דרומי לבד אמה אמה אמה לקרן דרומית מערבית, ולבד אמה אמה לקרן מזרחית לפנים (וכתיב ג.). חופף. כמו מיר חופף ומפסקס, דפרוטריר דגרגנטריר בע"ז, כאדם המתבר ולוחב (שם ד.) כאדם המתבר מחמת שאינו מתוחה (יומא יב.). אושפיזכן לשבינה. שהיה כאהלן נתון בחלקו (שם) שבית קדשי הקדשים בני בחלקו (סוכה כז.). והאי תנא. לקמן, סבר לא נתחלקה. ויהיו מגלי (יומא יב.). עורות קדשים. של שלמי תגיגה ושמחה שעולי רגלים שוחטין ואוכלין שם (שם). בולפא. קינון של מרם, ומשבא. עור בהמה שהוא שוחט ואוכל בבית כעל הבית (שם).

לוקחין ספרים. נכיאים וכתובים: **אבל מכרו תורה כו'.** שמעלין בקדש ולא מורידין. תוספתא[ט] מעלין בקדש דכתיב ויקם משה את המשכן (שמות מ) בלבלל עשה ומשה שהיה גדול ממנו הקימו ולא מורידים דכתיב את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים לפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו וגו' (במדבר יח) כיון שהוקדשו הוקדשו[י] עד כאן: **וכן במוסריהן.** מכרו ספרים ולקחו ממקלת הדמים תורה לא יקחו מן המותר דבר שקדושתו פחותה: **גמ' ו דברי ר' מנחם כו'.** בהדיא אמרינן בתוספתא דמגילה (פ"ב) דהוא אמרה: **הואיל והעם מתפללים בו בתעניות ובמעמדות.** דתנן במסכת תעניות (דף טו.), עברו אלו ולא יעבו מוציאין את התיבה לרחובה של עיר. תוספת'[מ] ובמעמדות[נ] תנן[ס] מתכנסין בעריהן ויקרין במעשה בראשית ותניא בגמרא[ע] אנשי מעמד נכנסין לבית הכנסת ויושבין אחרבע תעניות בשבת אחשר בית הכנסת היה להם קבוע ברחובה של עיר ומתכנסין שם המעמד כולו בדרך ששניו בביכורים (פ"ג משנה ב) כל העיירות שבמעמד מתכנסין[פ] לעיירות של מעמד ולנין ברחובה של עיר ולא היו נכנסין לבתים ולנין שם והיה הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל ה' אלהינו הא למדת כינוס עיירות ברחוב היתה ואקרלי הוי שמעמד[צ] הזה אינו חוזר אלילה עד אחי שנה ובתלמידי רבינו יצחק הגלי מלאתי[ק] ובמעמדות לא גרסינן ומפרש שלא היתה תפלה ברחוב עד כאן: **לא שנו. אקרלי בעלמא.** אינו תדיר: **לא שנו.** דיכולין למכור בית הכנסת אלא של כפרין: **אבל של כרכין.** הוה להו בתי כנסיות דרכים והכל בעליהן ואין בני העיר לבדם בעלים להם: **עורסיים.** [ר] לרפי נחושת: **ואין ירושלים מטמא בנגעים.** דלאו אחוזה היא דאמרי' לקמן. דסבירא ליה להאי תנא לא נתחלקה ירושלים לשבטים ולא נפלה בגורל לא ליהודה ולא לבנימין: **אני לא שמעתי.** שלא יהא מיטמא אלא מקום מקדש בלבד משום דבית של קודש הוא וגבי נגעים ובא אשר לו הבית (ויקרא יד) בעינן אבל ירושלים מיטמא בנגעים דסבר נתחלקה לשבטים ואחוזתכם קרינא ליה. קתני מיהת לרבי יהודה דאית ליה נתחלקה לא שנו אלא מקום מקדש אבל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבה[ד] כשאר בתי העיר ואע"ג דשל כרך הוא: **מקודש.** אף בתי כנסיות משמע: **הר הבית.** בבנייתו מלד המזרח. כל מה שיש שם פנוי קרוי הר הבית שאין לה שם אחר: **והלשכות.** שבתוך העזרה: **והעזרות.** שבתוך עשרה אמה שישראל רשאין לינכס לפנים מן המצר ואחריהם לגד מערב לעזרת הכהנים י"א אמה שבין דריסת רגלי ישראל למזבח המילון: **ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל** (ה). מלד מערב. עכשיו יותר בנתיים מקום המזבח ל"ב אמה וכין האולם והמזבח כ"ב אמה שלא פירש של מי הוא חוזר ופירש רלועה יוצאה כו' לימדך כאן רלועה זו לבדה ליהודה אבל לפנים של מזבח ומערבי של בנימין. ובמסכת זבחים[ו] אמרינן שאין ליהודה בחותה הרלועה אלא המזרחית מקום היסוד ולכך לא היה יסוד למזבח של מזבח: **והיה בנימין הדריך.** לוחה ברוח הקדש שכן עתיד להיות ומלטער עליה: **חופף עליו.** אדם המלטער חופף ומתחכך בבגדיו. לשון שפשוף כמו זיר חופף ומפסקס (זיר דף מב.): **ואושפיזכן.** שהיה חרון בחלקו: **והאי תנא סבר כו'.** והייתו תנאי דאמרן לעיל: **אין משכירין.** בעלי בתים את בתיהם לעולי רגלים אלא בחנם נותנין להן ונכנסין לחוכן: **עורות קדשים.** תודה ושלמים שהעורות לבעלים: **נולפא.** קנקן של חרס שנשתמש בו: **ומשבא.** אם שחט בהמה: **לא שנו.** דאין מורידין דמים מקדושתן ר"ל אמה בל מזרבנא משום שהיא של רבים. אמר רב אשי כנשתא דמתא מחסיא אע"ג דמעלמא קא אתו לה ישל בתים ובמעמדות דבתיהם הוא כמו בתי כנסיות דרכים ובתי מדרשות ובתי כנסיות בעלים